

Stukken voor de Redactie
te zenden vóór den 15en
der maand aan:

G. D. DUURSMA,
Achter de Hoven 114 bis,
LEEUWARDEN.

Redactie:

G. D. DUURSMA.
J. M. VAN DEN HOUTEN.

Girorekening

No. 133550 - DEN HAAG

Alle correspondentie te
richten aan het Secretariaat

Adres:

Mej. J. J. E. v. d. THOORN,
Amalia van Solmsstraat 80,
DEN HAAG.

Bestuur: CHR. DE RINGH, *Voorzitter*, Hilversum, Nieuweg 73; Mej. J. J. E. v. d. THOORN, *Secretaresse*, den Haag; CHR. T. W. SLIJPER, *Penningmeester*, den Haag; Willem van Outhoornstraat 2; G. D. DUURSMA, Leeuwarden, Achter de Hoven 114 bis; J. M. VAN DEN HOUTEN, Rotterdam, Mathenesserlaan 364.

PIONIERS.

Uit de voor-geschiedenis onzer Vereeniging.

In dit jubileumnummer mogen eenige woorden van waardeering niet gemist worden voor de pioniers, die in een tijd, toen haast niemand zich om Cactussen en andere Succulenten bekommerde, de liefde voor onze gedoornde vrienden niet hebben verloren.

Zij zijn het geweest, die de liefhebberij, welke omstreeks 1850 op een tamelijk hoog peil stond, niet alleen in stand hebben gehouden, doch ook zoodanig bevorderden, dat omstreeks 1905 weer eenige opbloei viel waar te nemen.

Blijkens een bewaard gebleven catalogus, in 1848 opgemaakt door den tuinbaas W. Steen, waren in de kassen van G. G. baron thoe Swartzenberg en Hohenlandsberg, op zijn buitenplaats Nieuw-Terhorne te Beetgum (Friesl.) aanwezig: 78 *Mammillaria*-soorten, 40 verschillende *Echinocactussen* en 43 *Aloë*-soorten, benevens vele andere Cactussen en Succulenten. Deze collectie was zoo wijdvermaard, dat de Prins van Oranje, bij zijn bezoek in 1851, expres naar Beetgum kwam om de planten te bewonderen.

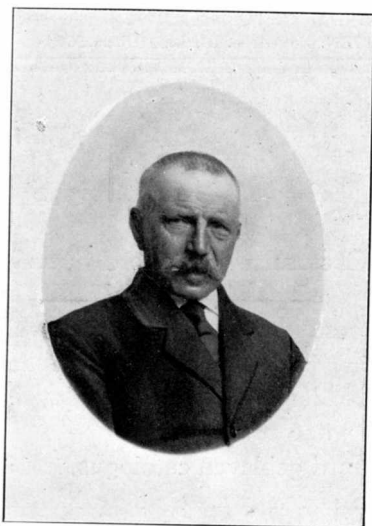
Van deze collectie is niets meer over, de buitenplaats reeds lang met den grond gelijk gemaakt, maar toch zal Ds. L. M. de Boer, die omstreeks 1885-'95 Ned. Herv. predikant in het naburige Britsum was, ze hebben gekend.

Ongetwijfeld heeft Ds. de Boer, die in Aug. 1919 op 76-jarigen leeftijd als predikant te Hulst (Z.-Vl.) overleed, uit de Swartzenberg-collectie planten in bezit gekregen. En met milde hand heeft

Ds. de Boer daarvan stekken voor liefhebbers beschikbaar gesteld. Begrijpelijk is ook, dat een familielid van Ds. de Boer, de heer P. P. van den Bergh van Eysinga een boekje schreef: „Handleiding bij het kweken van Cactussen”.

* * *

Omstreeks denzelfden tijd verzorgde de heer A. J. Fiet, hortulanus aan den botanischen tuin te Groningen, met voorliefde zijn succulentencollectie, welke zeer uitgebreid was door de schenking van den heer O. J. Quintus te Helpman. Deze verzameling, bestaande uit groote en zeldzame *Pilocereus*-, *Cereus*-, *Echinocactus*-

P. v. d. Hoek.

en vooral *Euphorbia*-soorten, heeft bij mijn eerste bezoek aan den Hortus, op 29 Mei 1911, een onuitwisbaren indruk gemaakt.

Doch ik mag den tijd niet vooruitloopen, want er zijn nog twee cactusliefhebbers, die als pioniers herdacht moeten worden.

Omstreeks 1904 was op de buitenplaats „Vijversburg” te Rijperkerk (mijn geboorteplaats) nog een kleine cactuscollectie aanwezig. De heer P. van der Hoek (geboren te Rijperkerk 25 Jan. 1868) doch toentertijde reeds in het naburige Hardegarijp woonachtig, kwam veel op „Vijversburg” en gevoelde zich tot deze Cactussen meer en meer aangetrokken. De eerste stekjes, o.a. van *Mam. longimamma*, *Cer. peruvianus monstruosus*, *Cer. flagelliformis*, be-

nevens enkele *Opuntia's* en *Phyllocactussen*, werden daar verkregen en vormden den grondslag voor een, in dien tijd omvangrijke collectie (212 soorten), welke geheel door ruiling werd verkregen van huismoeders, die enkele Cactussen als kamerplant kweekten.

Van den heer P. van der Hoek leerde de heer H. J. van der Berg te Giekerk (geb. 27 Sept. 1865) de Cactussen kennen en bewonderen. De heer v. d. Berg was geabonneerd op „Floralia”, las de artikelen van Ds. de Boer en hortulanus Fiet, en wist van beiden eenige stekken te verkrijgen, zoodat diens verzameling spoedig ook uit ruim 200 soorten bestond.

Deze beide liefhebbers heb ik in het voorjaar 1908 leeren kennen

H. J. v. d. Berg.

en beiden hebben mij aan stekjes geholpen, teneinde ook met het aanleggen eener verzameling te kunnen beginnen. Mijn eerste succulent, *Gasteria maculata*, had ik in Mei 1906 reeds op de bloemenmarkt te Leeuwarden gekocht.

Met den heer v. d. Hoek heb ik verschillende buitenplaatsen, kweekerijen en particuliere liefhebbers in Friesland bezocht, o.a. op 27 Juli 1910 de heeren G. Bakker, hoofd der school en Th. Heeg, oliefabrikant te Heeg. Beiden hadden een fraaie collectie en ontvingen toen reeds planten van Haage-Erfurt en De Laet-Contich.

Reeds toen werd de opmerking gemaakt, hoe mooi het zou zijn, wanneer alle Nederlandsche Cactusliefhebbers in een vereeniging

waren ondergebracht. De vraag was maar, hoe dit zou kunnen gebeuren.....

Op 29 Mei 1911 bracht ik voor het eerst een bezoek aan den Groningschen Hortus en werd kennis gemaakt met den sympathieken hortulanus A. J. F i e t. De heer F i e t was in het bezit van de eerste tien jaargangen van het „Monatsschrift für Kakteenkunde” — welke ik later van Z. E. ten geschenke ontving — en bepleitte zeer het tot stand komen van een Nederlandsche vereeniging, wat bij latere bezoeken telkens met meer klem herhaald werd. Ik gevoelde er veel voor, de vraag was maar, hoe dit zou kunnen gebeuren.....

Een oproep in „Onze Tuinen” van 19 Oct. 1911 had weinig succes, maar toch bleek, dat er over het geheele land verspreid, nog wel een dertigtal liefhebbers waren. Dit was te weinig voor een vereeniging. Maar toch werd toen de weg gevonden om nieuwe liefhebbers te vormen, n.l. door het schrijven van propaganda-artikels, in „Onze Tuinen”. In tallooze artikels hebben wij de aandacht op mooie en dankbare Succulenten gevestigd.

De heer H. H i n d r i k s te Groningen deed hetzelfde in „Floralia” en deze heeft door zijn rondschrijven op 7 Nov. 1917 eigenlijk de eerste daadwerkelijke stappen gedaan om tot oprichting eener vereeniging te komen.

Inmiddels waren door ondergeteekende een concept- statuten en huishoudelijk reglement opgemaakt, welke aan de, door den heer H i n d r i k s verkregen adressen ter beoordeeling en eventueele wijziging werden toegezonden. Daarna kon op 16 Juni 1919 het eerste nummer van „Succulenta” verzonden worden en was het bestaan der vereeniging een feit geworden, wat wij met het verschijnen van dit Juni-nummer van onzen „twintigsten jaargang” willen herdenken.

* * *

Waren de pioniers er niet geweest, dan zou de succulentenliefhebberij hier te lande zeer waarschijnlijk niet zoo'n snelle vlucht genomen hebben en zou het de vraag zijn, of van de oprichting onzer vereeniging wel ooit iets gekomen was.

Daarom hulde aan de pioniers Ds. L. M. de Boer, A. J. F i e t, P. v. d. Hoek, H. J. v. d. Berg en H. H i n d r i k s.

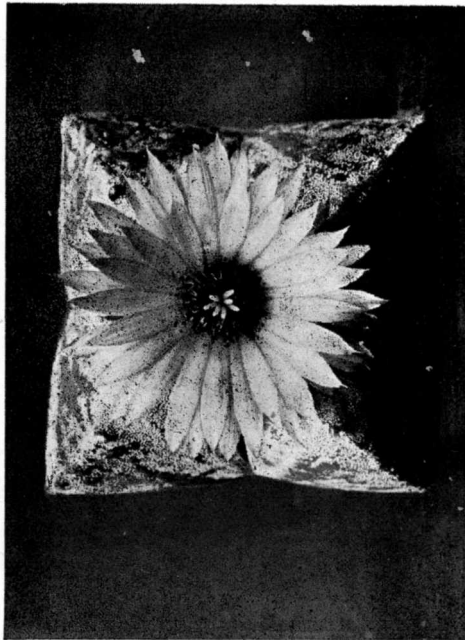
Zij vormen samen de voorgeschiedenis onzer vereeniging.

G. D. D.

ASTROPHYTUM, L e m.

Het geslacht *Astrophytum* vormt in de groote familie der *Cactaceae* een kleine markante groep. Het is een geslacht, waarvan de grenzen nauwkeurig bepaald zijn en waarover geen nomenclatuurstrijd gevoerd behoeft te worden. Het telt een zestal soorten, waarvan gelukkig niet veel synoniemen bekend zijn en waarbij slechts weinig variëteiten genoemd worden.

We zijn nog niet veel te laat om het eeuwfeest van *Astrophytum* te vieren.

Astrophytum myriostigma, var. *quadricostata* (tetragona).

Cliché der Tsjechische Cactus Vereeniging.

In 1837 werd de eerste plant van dit geslacht door den Franschen botanicus Galeotti ontdekt. De naam werd gegeven door L e m a i r e, die in 1839 de soort *myriostigma* beschreef en den geslachtsnaam *Astrophytum* (sterplant) invoerde. De naam werd ontleend aan het stervormige plantenlichaam en karakteriseert het geslacht uitnemend.

Langen tijd werd de mooie geslachtsnaam verwaarloosd; de naam *Echinocactus* was een verzamelnaam voor vele geslachten. Verschillende botanici, waaronder S a l m D y c k (1844), Z u c-

carini (1845) en ook *Schumann* (1898) gebruikten den naam *Echinocactus*. *Schumann* noemde *Astrophytum* een onderslacht van *Echinocactus*. Door *Britton* en *Rose* werd de oorspronkelijke naam weer in eere hersteld, ook *Backeberg* handhaaft deze indeeling. De bijzondere kenmerken der *Astrophyten* rechtvaardigen volkomen het vormen van een afzonderlijk geslacht.

In de eerste plaats zijn er de fijne witte wollige vlokjes, die bij alle soorten in meerdere of mindere mate aangetroffen worden. Deze eigenschap is eenig; geen andere cactus bezit een dergelijke merkwaardigheid van de epidermis.

Velen meenden, dat het vlekjes zijn, die de huid overdekken; *Britton* en *Rose* spreken van harige schubbetjes (covered with white, radiating, hairy scales) *Berger* noemt ze schubvormige of stervormige haarvlokjes (mit schuppenartigen oder sternförmigen Haarflöckchen besetzt); *Backeberg* schrijft over witte vlokjes (Weiszen Flöckchen), doch volgens de jongste onderzoekingen schijnt de goede kenner *W. von Roeder*, die regelmatig de uitdrukking wasschubbetjes (Wachsschüppchen oder Wachshäufchen) gebruikt, het bij het rechte eind te hebben en schijnen de witte wollige vlekjes, die de *Astrophyten* versieren, ophooping van worstvormige wasstaafjes te zijn. De planten scheiden uit kleine openingen van de opperhuid een wasachtige stof af, in denzelfden vorm als de zand- of slibworstjes, die sommige wormen van zand of slib kunnen maken en die men op onze stranden kan aantreffen (*Kakteenkunde* Jan. 1938).

Een tweede belangrijke bijzonderheid van onze *Astrophyten* zijn de vruchten en de zaden, twee onderdeelen, waaraan men in de moderne nomenclatuurwetenschap groote waarde toekent voor de bepaling van een geslacht. *Schumann* noemde vruchten en zaden buitengewoon gewichtige kenmerken voor de systematiek. *Dr. Weber* schreef er over onder verwijzing naar het Bijbelwoord: „aan de vruchten zult gij ze kennen”. De vruchten zijn, wat we zouden kunnen noemen halfdroog, bij eenige soorten openen zij zich stervormig; een wijze van openen, die we allen kennen van het Driekleurig Viooltje. De zaden zijn groot en zacht, ze hebben een bolle en een holle zijde. Deze eigenschap deelen de *Astrophyten* met eenige *Frailea*soorten o.a. *Frailea pulcherrima*, die evenwel ver verwijderd van de *Astrophyten* voorkomen. De holle zijde der zaden wordt in de verse vrucht geheel gevuld door de navel-

streng. Ieder zaadje hangt aan een dunne opgerolde navelstreng, welke verschillend van lengte kan zijn.

Het geslacht *Astrophytum* wordt verdeeld in twee groepen; en wel in planten met stervormig openspringende vruchten en helder gele bloemen en in planten met niet stervormig openspringende vruchten en bloemen, die de kleuren geel en rood vertoonen. Tot

Astrophytum capricorne.

Foto C. L. Harders.

de eerste groep behoort *Astr. myriostigma* met de subspecies *quadrucostatum*, *tulense* en *nuda*, benevens *Astr. ornatum*. De tweede groep wordt gevormd door *Astr. coahuileuse*, *Astr. capricorne*, *Astr. senile* en *Astr. asterias*. De typeplant van het geslacht *Astr. myriostigma* Lem. is het meest bekend, het is een der weinige cactussen, waarvoor men een goeden volksnaam heeft gevonden n.l. Bisschopsmuts. Het is een eenige verschijning in de plantenwereld;

een goed gegroeide plant is van een prachtige symetrie, de ribben welven zich als gothische spitsbogen, de forsche witte plant schijnt als uit zandsteen gebeiteld. Het woord *myriostigma* is een combinatie van twee Grieksche woorden *murioi*, dat „zeer vele” en *stigma*, dat feitelijk „brandmerk” beteekent en duidt op de ontelbare witte stippen, die de plant versieren. *Astr. myriostigma* is afkomstig uit het Noordelijke deel van Midden-Mexico; ze groeit op 2500 M. hoogte op kalkhoudenden bodem tusschen steenen. In haar vaderland kan zij een hoogte bereiken van 60 c.M., een afmeting, die wij niet kennen. De gewone Bischopsmuts heeft 5 ribben, de variëteit *quadricostata* heeft 4 ribben, verder zijn er vormen met 6 tot 8 en zelfs met 10 ribben bekend. De variëteit *tulense* heeft kleinere bloemen. De variëteit *nuda* is geheel kaal en bijna groen van kleur, het is een kweekproduct, dat uit zaad gekweekt, constant blijft. De *myriostigma*soorten zijn gemakkelijk in cultuur, ze bloeien bijna den geheelen zomer.

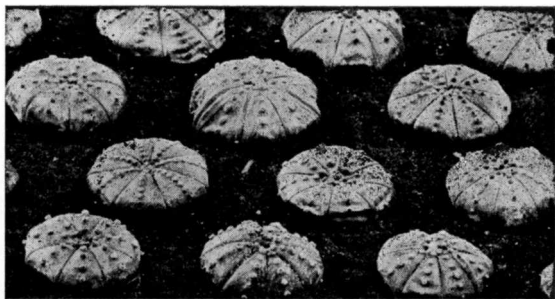
Astrophytum ornatum, Web. (de „versierde”) kan op de natuurlijke groeiplaatsen in Mexico wel 1 M. hoog worden. In de cultuur wordt de achtribbige stevig bedoornde plant niet zoo forsch; exemplaren van 20 c.M. hoogte zijn bij ons al zeer groot te noemen. Ze bloeit niet zoo jong en niet zoo gemakkelijk als *Astr. myriostigma* en is ook 's winters wat gevoeliger. De planten, die als *Astr. ornatum* verhandeld worden, zijn dat meestal niet, het zijn hybriden van *myriostigma* en *ornatum*, ze bloeien vroeger en rijker dan de origineele soort.

Astrophytum coahuilense Möll werd tot voor korten tijd beschouwd als een variëteit van *myriostigma*, doch het is een zelfstandige soort, die geel bloeit met roode keel en veel teerder is dan *myriostigma*.

Astrophytum capricorne, Br. et R. de bokshoorncactus dankt haar naam aan de platte opwaarts gebogen doorns, die buigzaam zijn en zich over den schedel krommen. De witte stippen komen verstrooid op het donkergroene lichaam voor. Dr. C. A. Purpus schrijft, dat deze plant gevonden wordt in het Noorden van Mexico op dezelfde plaatsen als *Lophophora Williamsii* en *Ariocarpus furfuraceus*, dus wel in gezelschap van zeer merkwaardige cactussoorten. Evenals *Astr. ornatum* mogen we haar 's winters niet te koud en te vochtig laten staan. Betrekkelijk kleine planten bloeien reeds met prachtige groote bloemen, geel van kleur, in het hart in diep rood overgaand.

Astrophytum senile, Fric. uit Noord-Mexico, tot voor eenigen tijd aangezien voor een variëteit van *Astr. capricorne* is een echte soort, gekenmerkt door de vele doorns (15—20) die, onregelmatig gebogen, de plant geheel omhullen. Het lichaam is donkergroen, bijna geheel zonder witte stippen, aanvankelijk kogel- doch later cilindervormig.

Als laatste soort noemen wij *Astrophytum asterias*, Lem. waarvan de naam tweemaal op den stervorm wijst. De zeer bijzondere soort werd in 1843 door K a r w i n s k y in enkele exemplaren gevonden, ze verdween echter langen tijd geheel uit de verzamelingen, B r i t t o n e n R o s e noemen enkele planten, die in 1912 en in 1919 en 1921 bekend waren, een viertal, dat in 1919 gevonden werd en medegenomen naar de stad Mexico stierf kort daarna, totdat F r i c

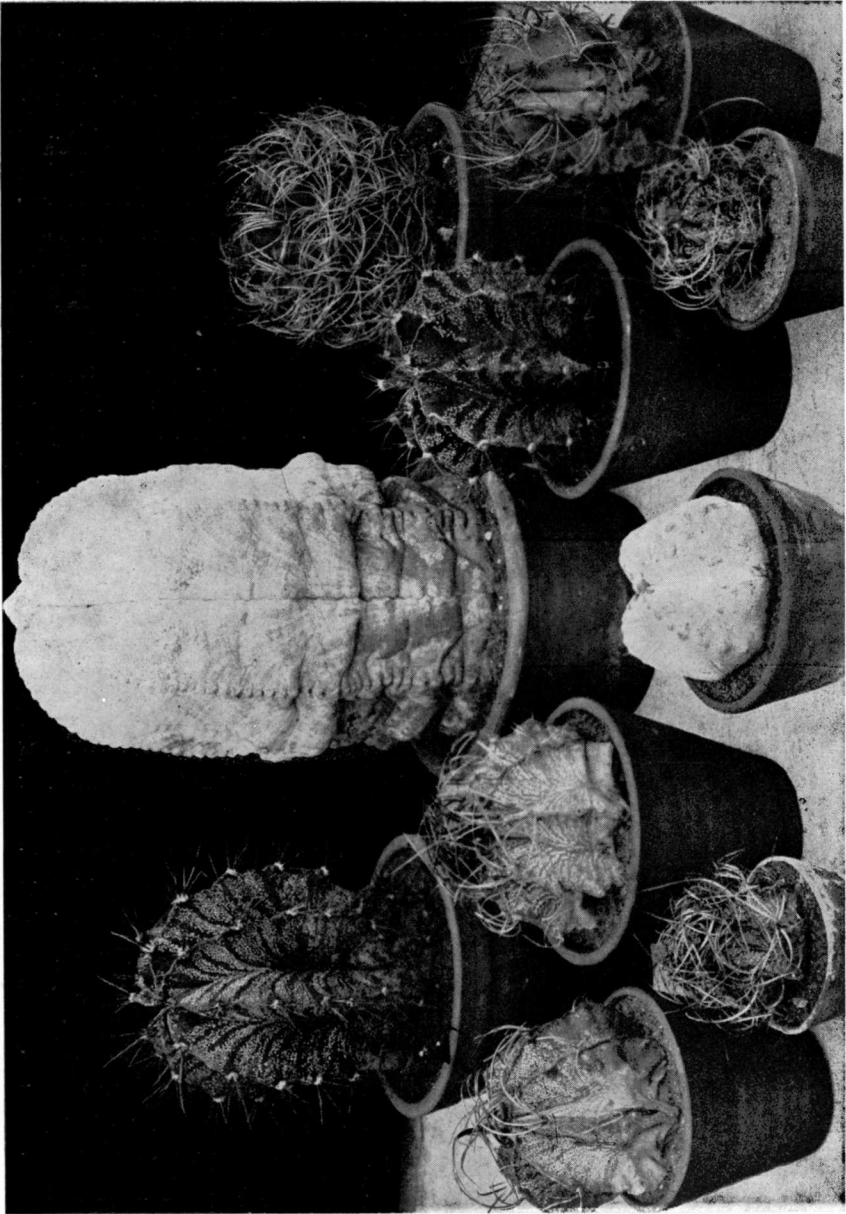

Astrophytum asterias.

Foto de Laet.

in 1923 de soort weer importeerde. In 1924 was de plant in Holland voor het eerst te zien op de Haagsche tentoonstelling ter gelegenheid van het eerste lustrum van de Ver. Succulenta, ze was evenwel onbetaalbaar voor niet kapitaalkrachtige liefhebbers. Spoedig daarna werd *Astrophytum asterias* volop geïmporteerd en ook gezaaid, ze is nu een sieraad van de meeste verzamelingen. Merkwaardig is het, dat wij tegenwoordig geen groote moeilijkheid hebben met het kweken van deze plant. In kalkrijken, goed doorlatenden grond kweken we haar als onze andere cactussen; 's zomers mag ze niet te veel felle zonbestraling hebben, de groene kleur van het plantenlichaam leert ons dit en 's winters moeten we voor een droge niet te koude standplaats kunnen zorgen.

Deze kleinste en fijnste van de *Astrophytums* is zeer goed uit zaad te kweken, men doet goed de zaailingen niet te koud of te vochtig te laten overwinteren en ze spoedig op een sterk groeienden

*Astrophytum*groep.
Foto de Laet.

onderstam te enten. Zij bloeien dan reeds op driejarigen leeftijd.

In het algemeen is het zaaien van *Astrophytum* zeer gemakkelijk, wanneer men een aantal verschillende cactussoorten zaait, zijn de

Astrophyten gewoonlijk de eerste, die ontkiemen, want na ongeveer drie dagen verschijnen zij reeds. Ofschoon de plantjes frisch opkomen is voorzichtigheid geboden, wat de vochtigheid van de lucht betreft, zij zijn n.l. in tegenstelling met de meeste andere cactuszaailingen zeer gevoelig voor gespannen lucht en smeulen daarin spoedig. Het is daarom raadzaam dadelijk na het ontkiemen de glasbedekking van het zaaisel te verwijderen. Zijn de plantjes een paar maanden oud, dan is de grootste moeilijkheid voorbij en kunnen wij al met genoegen den aardigen *Astrophytum*-vorm bewonderen.

Ten slotte wil ik de aandacht vestigen op een speciaal gebied, waarvoor reeds langen tijd veel belangstelling bestaat n.l. het hybridiseeren van *Astrophyten*; iets, waartoe dit geslacht zich bijzonder goed leent. De hybriden van den Franschen abt *B e g u i n* zijn ons uit de literatuur bekend. Het waren kruisingen van *Astr. myriostigma* met *Astr. ornatum*. Wegens hoogen leeftijd en plaatsgebrek deed de abt zijn collectie over aan *H a a g e* en *S c h m i d t* te Erfurt, welke firma in 1896 met een lijst van 12 beroemde kruisingen voor den dag kwam. *S c h e l l e* noemde in 1907 in zijn handboek reeds 59 variëteiten, alle met aparte namen. Hij stelde voor deze plantengroep *myriostigmoides* te noemen. Vele soorten verdwenen weer, daar zij niet constant bleken te zijn.

In den lateren tijd zijn vrijwel alle *Astrophytum*-soorten onderling gekruisd, waarbij vooral uit de *Asteriaskruisingen* zeer interessante vormen ontstonden.

In Tsjecho-Slowakije schijnt veel liefhebberij te bestaan voor het kweeken van hybriden. Er zijn daar liefhebbers die systematisch kruisingen in verschillende generaties verder kweeken met het doel nieuwe soorten te doen ontstaan, het blijft echter een open vraag of het mogelijk zal zijn door bastaardeering van verschillende soorten in de 2de en 3de generatie tot een constanten nieuwen vorm te komen. Een natuurlijke rem voor het bastaardeeren is reeds het feit, dat onder de kiemplanten vele exemplaren weinig of geen bladgroen vormen. Hiermede is evenwel het hybridiseeren niet veroordeeld, het zal voor den serieuzen liefhebber een interessant terrein voor proefneming blijven.

C. BOMMELJÉ.

LITHOPS VANZYLII. L. B o l.

In *Succulenta* 1936, afleveringen Juni en Augustus werden door mij reeds eenige mededeelingen over deze *Lithops* gepubliceerd. We

zullen het ditmaal niet hebben over de vraag of de plant een *Lithops* dan wel een *Dinteranthus* is.

In den zomer van 1937 kreeg ik een aantal zaailingen van *Lithops Vanzijlii* in bloei en heb ik een twintigtal bloemen onderling kunnen bestuiven. De planten, hoewel van verschillende grootte, waren allen, toen zij bloeiden, ruim 4 jaar oud. De plantenlichamen hebben ongeveer den vorm van een cirkel, doch, wanneer de bloemknoppen verschijnen, rekt de cirkel zich uit tot een ovaal. De kleinste plant, die in bloei kwam, had een middellijn van 20 m.M., gemeten over de lange as van de ellips, de grootste plant was 45 m.M., gemeten over één bladpaar. De kleur der groote planten is grauwwit, de kleinere planten zijn iets bruinachtig rood. In de kleine planten is de aanwezige kleurstof misschien meer geconcentreerd. De kleur der bloemen is zacht oranjegeel.

Een goede afbeelding zegt altijd meer dan een beschrijving. Op bijgaande foto, een mooi stuk werk van den Heer C. L. H a r d e r s, zijn de teekening op den bovenkant der bladeren, de knopvorming en eenige geopende bloemen duidelijk te zien.

Lithops Vanzijlii is afkomstig uit Groot-Boschjesmanland in het Kenhardt-district. Het verspreidingsgebied schijnt tamelijk groot te zijn. De plant wordt n.l. gevonden bij Kakamas, Pella en Keimoes. Het plaatsje Pella ligt in het hart van Boschjesmanland tusschen Kakamas, aan den linkeroever van de Oranjerivier en Springbok. De stichting Pella van de R. K. Orde van den H. Franciscus van Sales is eveneens dicht bij de Oranjerivier gelegen. De missie werd in 1878 gesticht. De afstand Kakamas—Pella bedraagt ongeveer 130 K.M. De derde vindplaats is Keimoes aan de spoorlijn van Kakamas naar Upington. Zoowel Keimoes als Upington liggen aan den rechteroever van de Oranjerivier meer naar het Oosten het binnenland in.

De cultuur van *Lithops Vanzijlii*, aangenomen, dat men planten heeft van een jaar of ouder, is niet moeilijker dan die van een andere *Lithops*. Ik kweek de planten in Limburgsche löss met een derde grof zand, gemengd met wat kalk, Thomasslakkenmeel en patentkali. In klei- of leemgrond gebruiken we bij voorkeur geen koolzure kalk, omdat deze kalksoort in klei of leem moeilijk wordt omgezet. We doen beter gebluschte kalk te gebruiken, bijv. de gewone witkalk, waarmede muren en plafonds worden bestreken. Ook is het goed de patentkali niet tegelijkertijd met de kalk en het slakkenmeel door het grondmengsel te verwerken doch eenigen tijd later.

In den groei- en bloeitijd, dus ongeveer van af Augustus tot half October, geef ik geregeld matig water, daarna staan de planten droog en koel tot begin Maart. Van Maart tot einde Mei krijgen

Foto C. L. Harders.

Lithops Vanzylii. L. Bol.

ze weer matig water. In Juni en Juli valt weer een rusttijd. In het vroege voorjaar worden de planten verpot.

Het kweeken van *Lithops Vanzylii* uit zaad is me nooit goed gelukt. Van een tamelijk groot aantal zaden kreeg ik altijd maar

enkele plantjes. Nu ik de beschikking krijg over een groot aantal zaaddozen en dus over eenige duizenden zaden, zal ik verschillende zaaiproeven nemen, waarover ik hoop later eenige mededeelingen te kunnen doen.

F. SWUSTE.

TAVARESIA GRANDIFLORA, Brgr.

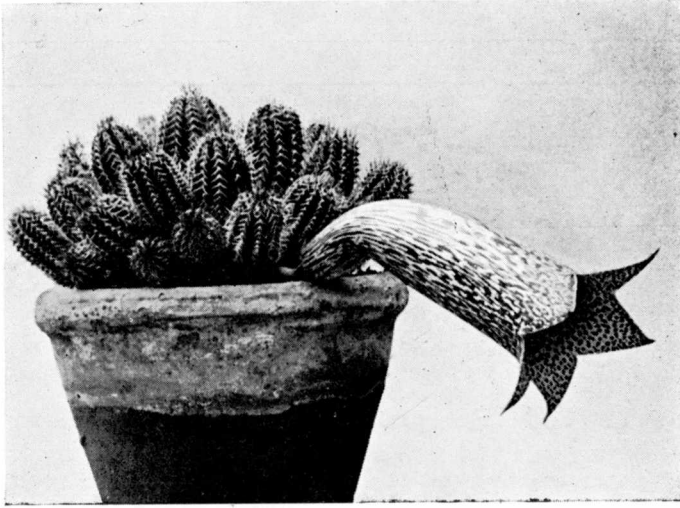
Onder de Stapeliae behoort het geslacht *Tavaresia* tot een der mooiste en interessantste, het wordt echter slechts zelden in onze verzamelingen aangetroffen.

Tavaresia grandiflora werd voor het eerst gevonden in 1886 door Dr. H a n s S c h i n z in Hereroland. De plant bestaat uit een aantal donkergroene cilindrische stammen met 10 tot 14 ribben, zij kunnen een lengte bereiken van 20 c.M. met een doorsnede van 2 c.M. De ribben zijn dicht met tuberkels bezet, elke tuberkel draagt drie kleine witte doorntjes, die prachtig tegen het groen van den stam afsteken. De middendoorn is het langst en steekt schuin naar boven, de twee kortere zijdoorns zijn naar beneden gericht. Op afbeelding I is dit duidelijk te zien. De bloemen ontstaan aan de basis van de jonge stammen en staan altijd alleen. Zij zijn zeer groot in verhouding tot de plant; zij kunnen 15 c.M. lang worden.

Wij zullen de zeer merkwaardige bloem eens wat nader beschouwen. De steel is 2 à 2,5 c.M. lang, heeft aan den top een doorsnede van 0,5 c.M. en is lichtrood van kleur. De kelkbladeren zijn lichtgroen, glad en lancetvormig met langen punt. De bloemkroon is van buiten lichtgroen met purperroode vlekken en strepen, van binnen lichtgeel met purpere stippen, welke steeds in aantal toenemen en aan de basis van de buis samenvloeien tot een purperroode vlek. Dit samenvloeien is duidelijk te zien op afbeelding II, welke een doorsnede van de bloemkroon weergeeft. De bloembuis is 10 c.M. lang en bij de opening 3,7 c.M. breed, eindigend in 5 slippen van 3 c.M. lengte en 3,2 c.M. breedte aan de basis. Aan de buitenzijde is de bloembuis glad, doch van binnen is zij dicht met papillen bezet, die bij de opening groot en vlak zijn, doch naar de basis van de buis in grootte afnemen, maar tevens hooger worden, zoodat zij ten slotte kleine kegeltjes vormen. Afbeelding III is een vergrooting van de basis van de bloemkroon, waarop de verhoogde papillen zeer mooi zijn waar te nemen.

Aan deze bijzondere bloem is eigenlijk alles even interessant en in het bijzonder de corona; deze bestaat uit een buiten- en een

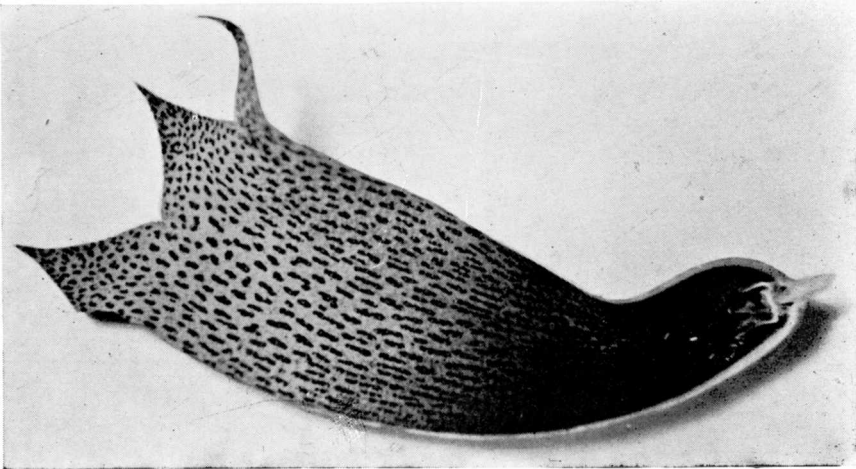
binnencorona. De buitencorona is 1,8 c.M. hoog, aan de basis de eerste 5 m.M. vergroeid en dan verdeeld in 10 uitsteeksels, welke

Afb. I. *Tavaresia grandiflora*.

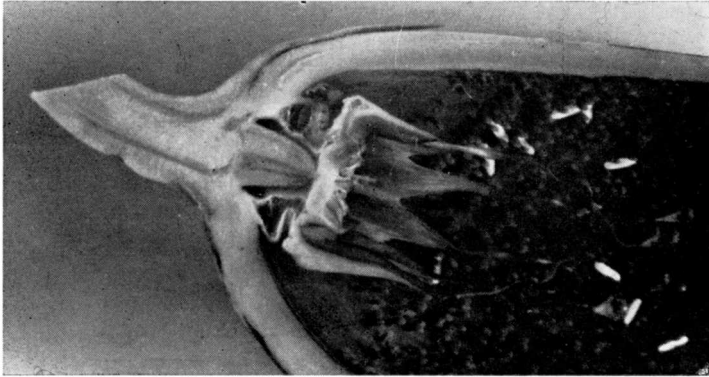
Foto C. L. Harders.

spits toelopen om over te gaan in draadvormige aanhangels, welke op hun beurt eindigen in een ronden bol. Bij de binnencorona zijn de slippen slechts 3 m.M. lang en tongvormig, puntig uitlopend

Afb. II. *Doorsnede der bloem.*

Foto C. L. Harders.

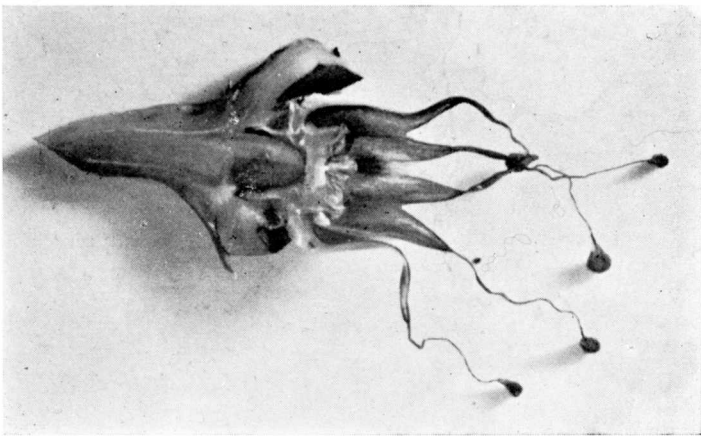

Afb. III. *Vergrooting van de basis der bloembuis.*

Foto C. L. Harders.

en rustend op de helmknoppen. Op afbeelding IV is een vergroote doorsnede van de corona te zien. De draadvormige aanhangsels zijn bij de levende bloem natuurlijk naar beneden gericht, doch op de afbeelding zóó geplaatst, dat ze goed te zien zijn. Ook ziet men op de afbeelding, dat de corona als het ware den stamper en de helmknoppen geheel insluit, waardoor gemakkelijk te verklaren is, dat kunstmatige bestuiving geen resultaat oplevert.

Het geslacht *Tavaresia* omvat slechts drie soorten: *Tav. grandiflora*, *Tav. Barklyi* en *Tav. angolensis*, waarvan de eerste bij ons de meest bekende is. *Tav. Barklyi* lijkt zeer veel op *Tav. grandiflora*.

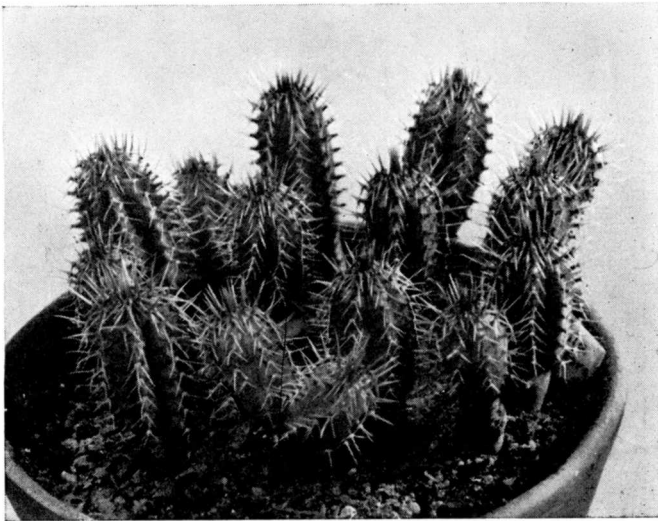

Afb. IV. *Doorsnede der corona (vergrooting).*

Foto C. L. Harders.

flora, alleen is de bloem belangrijk kleiner, ze bereikt slechts een lengte van 4 c.M. De bloemen verschijnen eveneens aan de basis van de stammen, doch in groepjes van 2 tot 4. *Tav. angolensis* heeft minder ribben (6 tot 8) en veel grootere doorns, zoodat zij eenigszins den indruk maakt van een *Euphorbia*.

Zooals reeds gezegd is, werd *Tav. grandiflora* het eerst in Hereroland gevonden; later bleek, dat zij een groot verspreidingsgebied heeft, daar de vindplaatsen zich uitstrekken tot Zuid-West-Afrika, Bechuanaland, Zuid-Rhodesia, Transvaal en de Kaapprovincie. *Tav. Barklyi* heeft hetzelfde verspreidingsgebied, zoodat

Afb. V. *Tavaresia grandiflora* zaailingen.

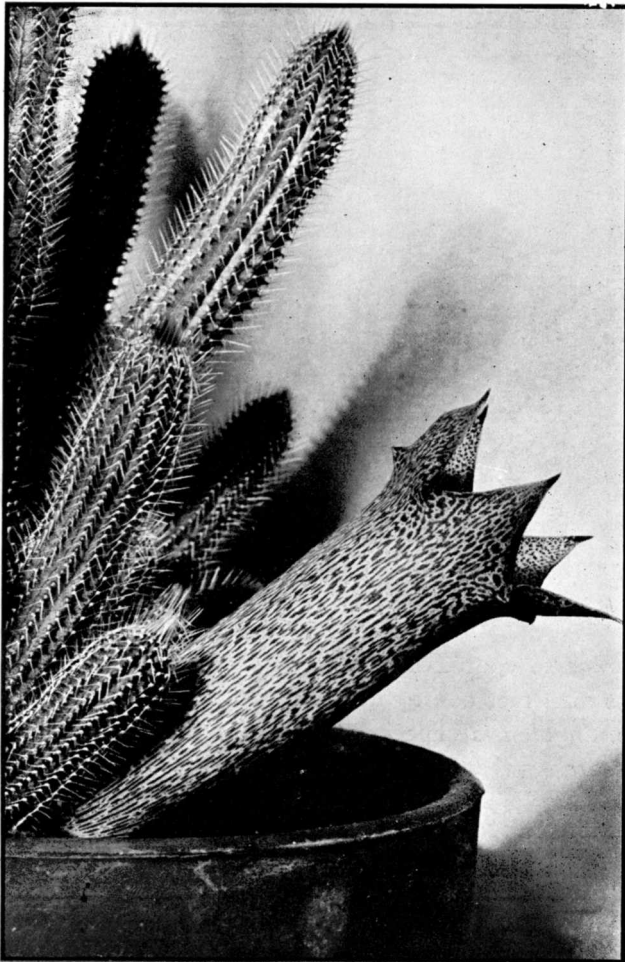
Foto C. L. Harders.

men haar eerst voor *Tav. grandiflora* hield, totdat de bloem bevoes, dat men met een aparte soort te doen had. Het vaderland van *Tav. angolensis* beperkt zich, zooals de naam reeds aangeeft, tot Angola en wel in de kuststreeken.

Tav. grandiflora kan in ons land met goed gevolg gekweekt worden, hetgeen blijkt uit afbeelding I, een foto, genomen van een ruim vierjarige zaailing, die reeds 33 stammen telt en dit jaar 6 bloemen voortbracht. De cultuur is vrijwel gelijk aan die van *Stapelia*, alleen moet *Tavaresia* 's winters wat warmer staan, dus in de kas dicht bij de verwarming of in de huiskamer op een licht en zonnig plaatsje. 's Zomers staat zij liever niet in de felle zon. De

Heer J. F. Kirsten te Pietersburg heeft zelfs opgemerkt, dat de stammen de beweging van de zon volgen en wel zóó, dat zij zoo weinig mogelijk van hun oppervlak aan de zonnestralen blootstellen of, dat het zonlicht loodrecht op de ribben valt, waardoor de doorntjes de grootst mogelijke bescherming verleen. Ik heb dit verschijnsel niet kunnen constateeren, doch waarschijnlijk zijn bij ons de zonnestralen niet intensief genoeg.

Evenals alle *Stapeliae* is ook *Tav. grandiflora* gemakkelijk uit zaad te kweken, indien men tenminste de voorzorg neemt de za-

Afb. VI. *Tavaresia grandiflora*.

Foto White en Sloane.

den, vooral importzaden grondig met chinosol te desinfecteeren. Doet men dit, dan is men vrijwel zeker van 100 % opkomst, laat men deze voorzorg achterwege, dan zijn de zaden meestal reeds voor het kiemen aan zwammen ten gronde gegaan. Chinosol is bij iedereen apotheker of drogist in tabletten te krijgen. Men neemt een tablet van $\frac{1}{4}$ gram op 200 gram water.

Op afbeelding V zijn een aantal vier maanden oude zaailingen van *Tav. grandiflora* afgebeeld, waarop men kan zien, dat er reeds eenige bij zijn, welke een tweede stammetje hebben gevormd. Wortelecht gekweekt zijn de planten mooier dan geënt. Wil men toch tot enten overgaan, dan moet dit geschieden op een dikstammige Stapelia, doch de plant brengt dan niet zooveel spruiten voort als de wortelechte.

Hiermede hoop ik mijn medeleden te hebben opgewekt ook eens tot het kweken van Tavaresia over te gaan.

Tenslotte een woord van dank aan den Heer C. L. H a r d e r s voor zijn bereidwilligheid de foto's te willen nemen en de vergrooingen te maken, die beter dan woorden op het bijzondere van de Tavaresiabloem de aandacht vestigen en aan de Heeren W h i t e en S l o a n e voor het afstaan van een cliché ten behoeve van dit artikel.

TH. DE HAAS.

HET LEEKENHOEKJE.

Correspondentie, op deze rubriek betrekking hebbende, te zenden aan Chr. de Ringh, Neuweg 73, Hilversum.

De afgelopen maand kenmerkte zich door een rijken bloei onzer planten, hetgeen wel toe te schrijven zal zijn aan de zonnrijke maanden Maart en April. Zien wij de planten aan, dan is er nog veel schoons te verwachten. Vele planten vertoonen bloemknoppen; wij dragen er zorg voor, dat ze ten opzichte van de zonnzeldfden stand behouden om het afvallen der knoppen te voorkomen. Zijn de bloemen geheel open, dan vermijden wij het besproeien der bloemen, want het gevolg is, dat de bloemen smetten, dus water geven op den pot. De bloei is, als de planten in de volle zon staan, in den regel kort. Door ze eenigszins beschaduwde plaatsen kunnen wij langer van den bloei genieten. Er dient echter rekening gehouden te worden met die planten, waarvan de knoppen zich slechts bij zonnig weer openen, het spreekt van zelf, dat het plaatsen van deze planten in de schaduw het sluiten der bloemen tengevolge heeft.

De flink aan den groei zijnde planten brengen ons ook veel stekken. Het verwijderen der stekken heeft zijn voor- en nadeelen. Hebben wij een onaanzienlijke plant, dan is het vormen van een stek een uitkomst, want we komen zodoende in het bezit van een exemplaar. Is een plant van meerdere stekken voorzien, dan kan er wel een enkele stek gemist worden, deze geven wij aan een liefhebber, liefst *niet-lid*, en na eenigen tijd smaken wij de voldoening, dat zij of hij zich laat inschrijven als lid. Ook kan het voorkomen, dat een plant zooveel stekken geeft, dat ze elkaar verdringen, dan is het verwijderen van eenige stekken noodzakelijk, als wij tenminste willen voorkomen, dat we een plant krijgen met misvormde stekken.

Het in het wilde weg verwijderen van stekken kan een mooie plant tot een monster maken. Verwijder de stekken met overleg, neem nimmer stekken, die in 't gezicht staan. Door deze te verwijderen kijken wij in een donkere opening, en zien dan de moederplant, maar niet in haar schoonste gedaante. Doordat dit gedeelte van de plant door de aanwezigheid van de stek van licht verstoken is geweest en de bedoorning door de stek verdrongen is, zien wij een onoogelijke plek.

Zij, die van meening zijn, dat de vorming van stekken den bloei in den weg staat, en daarom alle stekken verwijderen, zullen tot de ontdekking komen, dat voor iedere verwijderde stek er minstens twee terugkomen en de bloei toch achterwege blijft.

Planten, die zodevormig groeien, laten wij doorgroeien, dan krijgen wij prachtplanten. Het verwijderen van stukken geeft een gehavende plant, waaraan wij ons spoedig ergeren.

Uitgebloeide planten geven wij eenigen tijd rust om weer op verhaal te komen.

De Phyllo-scheuten, die reeds bloemen gegeven hebben en waarvan te voorzien is, dat er geen bloemen meer aan kunnen komen, snijden wij weg waardoor de andere scheuten zich beter kunnen ontwikkelen.

Tijdens de rustperiode geen extra voedingsstoffen toedienen en de planten beschermen tegen al te sterke zonbestraling.

Wij wenschen U toe, dat de maand Juni voor U een maand mag worden, waarin Uw planten zich van de schoonste zijde laten zien.